

Paminėjome žuvusius kovotojus

Iškilmų dalyviai prie Šilavoto bažnyčios esančio paminklinio akmens Autoriaus nuotr.

Prienu r. Šilavoto miestelio bažnyčioje rugsėjo 7 d. buvo aukojamos šv. Mišios už Tauro apygardos partizanų, jų rėmėjų bei ryšininkų, žuvusių kovose, tremtyje ir lageriuose. Prie bažnyčios pastatytas paminklinis akmuo byloja, jog šiose vietovėse ir apygardoje žuvo per 600 partizanų ir jų rėmėjų.

Pagerbti žuvusiųjų atminimo buvome pakviesti ir mes, LŠS vyrų choras "Perkūnas", vadovaujamas maestro R. Misiukevičiaus. Po šv. Mišių prie vaistinės pastato sienos (sovietinės okupacijos metais čia buvo kalinami ir kankinami šio krašto žmonės, palaikę ryšius su partizanais) buvo atidengta atminimo lenta. Ją pašventino kunigas Ričardas Kmita. Choris-tai sugiedojo "Tautišką giesmę", padainavo patriotinių ano meto dainų. Šilavoto kapinėse pašventintas kryžius 1941-1953 m. politiniams kaliniams ir tremtiniams.

Šventėje dalyvavo LPKTS valdybos pirmininkas A. Lukša, Prienu rajono me-

ras A. Gustaitis. Renginio organizatorė – LPKTS Prienu sk. pirmininkė Dalia Raslavičienė.

Izidorius MITKUS

Sveikinimas Tėvynės sąjungos Krikščioniškųjų demokratų frakcijai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga sveikina 2003 m. rugsėjo 27 d. įsikūrusią Tėvynės sąjungos Krikščioniškųjų demokratų frakciją linkėdama jai aktyvios visuomeninės ir politinės veiklos įtvirtinant krikščioniškosios demokratijos vertybes, jos moralės ir etikos principus TS veiklos programose ir visuomenėje.

LPKTS savo veiklą grindžia krikščioniškais tautinėmis vertybėmis bei pasisako už tvirtą tradicinę šeimą, kaip visuomenės ir tautos gyvavimo ir vystymosi pagrindą. Todėl priimame Jūsų kvietimą bendradarbiauti kuriant ir vykdančiam krikščioniškais vertybėmis grįstą politiką. Tikimės, kad bendru darbu greičiau pasieksime mums geidžiamų taurių tikslų vardan bendro visos tautos gėrio.

Atsiliepdama į K. Bobelio ir S. Buškevičiaus protestus dėl Krikščioniškųjų demokratų frakcijos įkūrimo, LPKTS primena nesenus jų pačių veiksmus kuriant Politinių kalinių, partizanų ir tremtinių sekciją bei "Jaunosios Lietuvos", naujųjų tautininkų ir politinių kalinių rinkiminę sąjungą. Tąkart siekta pakenkti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bei Lietuvos tautininkų sąjungoms klaidinant jų rinkėjus.

Prisiminkite, ponai, lietuvių liaudies patarlė: "Nekask duobės kitam, nes pats įkrisi!"

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas Povilas Jakučionis

Naujieji Lietuvos "gelbėtojai" – Borisovas ir Uspaskichas

Daugelį tiesiog šokiravo žiniasklaidoje pasirodę pranešimai, jog buvęs sovietinės armijos karininkas, demonstratyviai nekalbantis lietuviškai, dabar rusiškų sraigtasparnių firmos "Avia Baltika" bosas, praėjusiuose prezidento rinkimuose pastatęs už R. Paksą milijoną (kiek iš tiesų – niekas nežino) litų, nusprendė kelti savo kandidatūrą rinkimuose į Europos Parlamentą. Tai yra tik pavasari Prezidento malone išimties tvarka gavęs Lietuvos pilietybę, ketina "ginti" Lietuvos interesus Europos Sąjungoje. Tai garsusis prezidentine vadinamos Liberalų demokratų partijos veikėjas Jurijus Borisovas. Nors šios grupuotės vienas iš vadų bandė paneigti tokius pranešimus sakydamas, esą Liberalų demokratų partijos kandidatų sąrašas į Europarlamentą dar nesudarytas, tačiau pats J. Borisovas to nepaneigė.

Nors iki Seimo rinkimų liko metai, tačiau jau dabar pakankamai aišku, kad Liberalų demokratų partija nu-

sprendė eiti tuo pačiu keliu kaip Rusijos prezidento V. Putino partija "Jedinaja Rosija". Aišku, nusprendė ne partija ar jos vadas V. Mazuronis, o tie, kurie sukūrė šią ambicingų karjeristų, perbėgėlių iš įvairių partijų grupuotę, nusprendusią tapti valdžios partija jau po kitų Seimo rinkimų. Kaip bekalbėtume, bet tai aiški prorusiška partija, besivadoaujanti garsiuoju populistiniu lozungu: "Tvarka bus!" Visa tai nusižiūrėta iš V. Putino, o ypač kaimyninės Baltarusijos "tėtušio" A. Lukaškos, pavyzdžio.

Tačiau dar nežinia, kaip gali pakrypti reikalai. Nes jau ši mėnesį dar vienas "tikras Lietuvos patriotas" Viktoras Uspaskichas šaukia savo asmeninės partijos steigiamąjį suvažiavimą. Tai jau ne juokas, o labai rimtas iššūkis ne tik libdemams, bet ir dabartiniams valdantiejiems – A. Brazausko ir A. Paulausko socialdemokratams ir socialliberalams.

(keliamo į 2 psl.)

Aktualijos

■ Prieš 15 metų, 1988 m. spalio 7 d., Gedimino pilies bokšte vėl suplevėsavo Lietuvos Trispalvė.

■ Kadenciją baigęs Lietuvos Prezidentas V. Adamkus supažindino šalies premjerą su uždaviniais, iškilusiais V. Adamkui tapus UNESCO geros valios ambasadoriumi žinių visuomenei.

■ Medininkų tragedijos aukų artimieji Prezidento Rolando Pakso prašė užtarimo sprendžiant jų būsto, nemokamo vaikų aukštojo mokslo ir kitas problemas, o vienintelis gyvas likęs tragedijos liudininkas T. Šernas prašo panaikinti senaties terminą žudikams.

■ Vyriausybė planuoja kitąmet už kiekvieną vaiką nuo 3 iki 6 metų mokėti 30 litų išmoką - 2004 metų biudžeto projekte šioms reikmėms siūloma numatyti maždaug 36 mln. litų.

■ Lietuvos piliečiai mano, kad tapti politikais žmonės verčia tik asmeninės naudos troškimas. Taip samprotauja 65 proc. apklaustųjų. Tokiam teiginiui nepritarė tik 5 proc. respondentų, teigia "Omni Laiko" užsakymu rinkos analizės ir tyrimų grupės RAIT atlikta apklausa.

■ Lietuvos laisvės sąjungos lyderis parlamentaras V. Šustauskas spalio 7 d. prie Seimo surengė sankcionuotą mitingą. Jo rezoliucijoje raginama išleisti iš kalėjimų "ten nekalantai pasodintus" bei žadama suorganizuoti referendumą Prezidento galioms išplėsti.

■ Ką tik išrinktas Čėčėnijos prezidentu A. Kadyrovas ketina sukurti respublikos vykdomojoje valdžioje griežtą valdymo vertikale, pavaldžią asmeniškai jam. "Jei aš respublikos vadovas - tai visur turi būti mano žmonės, tai yra Kadyrovo komanda", - pareiškė prezidentas.

■ Iš Prancūzijos kosmodromo planuojama leisti rusiškas raketas. Rusija ir Prancūzija artimiausiu metu juridškai suderins ir pasirašys susitarimą, leidžiantį naudoti rusiškas raketas nešėjas "Sojuz" paleidžiant kosminius aparatus iš Kūru kosmodromo Prancūzijos Gvianoje.

■ Dauguma Danijos gyventojų pasisako prieš tai, kad būtų keičiama Europos Komisijos struktūra, rodo apklausa, paskelbta likus dienai iki Tarpvyriausybinių konferencijos, kurioje Europos Sąjungos lyderiai svarstys naujosios ES Konstitucijos projektą.

Ingrida VĖGELYTĖ

Žinios iš Seimo

Seime gali atsirasti dar vienas komitetas

Seime jau kuris laikas sklendo kalbos apie dar vieno komiteto atsiradimo galimybę. Tokias kalbas praėjusį antradienį patvirtino valstybės kontrolierius Jonas Liaučius, kuris pasiūlė įsteigti Seime Audito komitetą. Tai būtų 15-asis Seimo komitetas. Mat Valstybės kontrolė, aktyviai dirbanti ir tirianti mūsų valstybės įstaigų darbą, dabar savo tyrimo išvadas lyg ir "deda į stalčių": nėra kam įsigilinti į tų tyrimų išvadas bei sekti įvairių trūkumų ir ydų išgyvendinimą.

"Kasmet būtų galima apsvarstyti apie 12-13 audito ataskaitų", - Seime sakė valstybės kontrolierius apžvelgdamas galimą darbų apimtį.

Jis taip pat pasiūlė keisti Valstybės kontrolės pavadinimą. Jis norėtų ją pavadinti Valstybinio audito rūmais. Tiesa, tai nebus paprasta, nes tam reikėtų priimti Konstitucijos pataisą, mat Valstybės kontrolės pavadinimas yra įtvirtintas pagrindiniame šalies įstatyme.

Kultūros ministerijai už Lietuvos svarbesnė kino istorija

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga garsiai protestavo, kai Prezidentas R.Paksas reprezentuoti nepriklausomos Lietuvos į Užkaukazę nugabeno V.Žalakevičiaus filmą "Niekas nenorėjo mirti", persunktą sovietinės propagandos prieš ginkluotąją Lietuvos rezistenciją. Sąjungos pirmininkas dr. P.Jakučionis Seimo nario teisėmis protestus išsiuntė visoms prie "šio reikalo" prisidėjusioms instancijoms. Nuo buvusių politinių kalinių ir tremtinių gerokai klievo Kultūros ministerijai, kuri jau ne kartą tarptautiniu mastu pristatydamas Lietuvą pasirenka Laisvės kovų dalyvius diskredituojančius kūrinius. Prisiminkite kad ir Frankfurto knygų mugę ir M.Ivaškevičiaus "Žali". Kultūros ministerija buvo priversta atsakyti Seimo nariui į jo raštą. Kultūros ministrės R.Žakaitienės pasirašytame rašte rašoma, kad Kultūros ministerija buvo informuota, jog į minimą kelionę pakviesti aktoriai D.Banionis ir R.Adomaitis. Taip pat Kultūros ministe-

rijos prašyta padengti dalį jų kelionės išlaidų ir parūpinti minėto filmo kopiją.

Kultūros ministrė leido suprasti, kad šis sprendimas dėl V.Žalakevičiaus filmo buvo ne jos. "Neabejojame pasipriešinimo ir rezistencijos reikšme atgaunant Lietuvos nepriklausomybę. Tačiau, vadovaudamiesi savo kompetencija, pabrėžiame didelę meninę vaidybinio filmo "Niekas nenorėjo mirti" vertę bei jo ypač svarbų vaidmenį Lietuvos kino istorijoje", - rašoma R.Žakaitienės rašte.

Jame taip pat minima, kad susitikimuose su žiūrovais dalyvavę aktoriai "turėjo galimybę kompensuoti" sudėtingą ir kontraversišką Lietuvos kultūros ir meno istorijos laikotarpį, kuriuo buvo sukurtas šis filmas. Bet ar jie pasinaudojo šia galimybe? Belpa tik apgailestauti, kad kultūros ministrei kino istorija yra svarbiau už Lietuvos istoriją.

Kairiųjų dauguma Seime labai nenori gražinti savininkams išlikusių namų

Kairiųjų valdančioji dauguma Seime vis dar nesiryžta pripažinti Konstitucinio Teismo (KT) sprendimų dėl jų priimtų neteisėtų įstatymų, kuriais turėjo būti išspręstas išlikusio nekilnojamojo turto gražinimo buvusiems savininkams klausimas. KT panaikinus jų priimtus antikonstitucinius "nuosavybės negražinimo" įstatymus, dabar savininkų ir nuomininkų konfliktas Seime sprendžiamas nenoriai ir vangiai.

Praėjusį antradienį svarstytas net trečias Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamojo turto atkūrimo įstatymo projekto variantas. Prieš tai buvęs antras variantas apytiksliai buvo teisingas abiem pusėms: tiek savininkams, tiek nuomininkams.

P.Jakučionis sakė tegalįs spėlioti, kas paveikė Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetą, kuris skubiai parengė trečią įstatymo projekto variantą, kuriame vėl atkurta neteisėbė savininkų nenaudai: "Gal skambutis iš aukščiau ar partinės drausmės kumštis į stalą?"

Ties šiais įstatymais aktyviai dirbantis P.Jakučionis teigia, kad ir trečiasis įstatymo projektas pažeidžia mažiausiai dvi Konstitucijos

nuostatas: asmenų lygybės ir nuosavybės nepagrįsto apribojimo principus. Trečiajame minimo įstatymo projekte vėl atkurta nuomininkų viršenybė prieš savininkų teises. Vienas iš straipsnių numato, kad savininkai įpareigojami apmokėti namų ar butų "pagerinimą".

"Nors dauguma namų paversti lūšnomis, bet savininkams "už pabloginimą" niekas nemokės", - piktinosi Seimo narys P.Jakučionis, išvelgęs šiame būsimo įstatymo variante ir kitų ydų. Todėl jis ragino svarstyme daryti pertrauką, o įstatymo projektą gražinti iniciatoriams tobulinti.

Gimines ir kapus Rusijoje galima lankyti lengvatinėmis sąlygomis

Į Seimo narį P.Jakučionį per savaitraštį "Tremtinys" laišku kreipėsi sąjungos narys iš Kaišiadorių K.Petkevičius. Savaitraščiu jis guodėsi, kad senstantys buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai vis rečiau benuvyksta į tremties ir įkalinimo vietas, kur likę artimųjų kapai ir dar tebegyvena giminaičiai, draugai.

"Jūs, P.Jakučioni, esate Seimo narys, bendraujate su mūsų valstybės vadovais. Prašau atkreipti Prezidento, Seimo pirmininko, premjero dėmesį, kad Kirkilo vadovaujamas (Seimo Užsienio reikalų) komitetas spręstų vizų klausimus ne tik Karaliaučiaus krašto Rusijos piliečiams, bet ir mūsų, politinių kalinių ir tremtinių bevizį išvykimą į Rusiją, NVS šalis", - rašoma laiške.

P.Jakučionis kreipėsi į išvardintus pareigūnus ir Seimo pirmininko nurodymu gavo atsakymą iš Užsienio reikalų ministerijos. Jame nurodoma, kad pagal Lietuvos ir Rusijos susitarimą, įsigaliojusį nuo 2003 m. sausio 1 d. ("Valstybės žinios" 2003 m. Nr. 1-2), vienos valstybės piliečiai vyksta į kitą valstybę su vizomis, tačiau išduodant visas vykstantiems lankyti šeimos narių ir giminaičių kapų taikomos lengvatos.

Lietuvos piliečiams, pateikusiems Rusijoje gyvenančių giminaičių patvirtintus kvietimus, išduodamos daugkartinės vizos, kurių galiojimo laikas gali būti vieneri metai.

Lietuvos piliečiai, lankantys giminaičių kapus Rusijoje, dukart per metus gali gauti 10 dienų trukmės nemokamas visas. Tam reikia pateikti dokumentą, patvirtinantį lankymo vietą.

Sveikiname

Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname ilgametę LPKTS tarybos narę, kartu su bendraminčiais kūrusią ir tobulinusią Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungą, "Tremtinio" platintoją Albiną ANDRIUKAITIENĘ. Linkime neblėstančios energijos, sveikatos, sėkmės darbe ir asmeninės laimės.

LPKTS taryba ir
"Tremtinio" redakcija

A.Andriukaitienė prie darbo stalo

Naujieji Lietuvos "gelbėtojai" – Borisovas ir Uspaskichas

(atkelta iš 1 psl.)

Ypač pastariesiems, nes jau dabar irgi asmeninės Seimo pirmininko partijos kadrai dairosi, kur čia pasukus, kad nepralošus valdžios lovio ar bent mažo lovelio. Aišku, "motininė partija", išauklėta ir išdresuruota leninine "demokratinio centralizmo" dvasia, nesubyrės. Be to, jie nuo seno susieti ne ideologija ir vien meile Maskvai, bet glaudžiais klanų ryšiais, kurie dar labiau juos sujungė prichvatuojant ir išvagiančią Lietuvos turtą po nepriklausomybės atkūrimo. Be to, neokomunistai supranta, kad jų elektoratas iki šiol akylai tiki jų vadu – dabartiniu premjeru. Bet anas juk ne amžinas. Ir jam pasitraukus net G.Kirkilas su Č.Juršėnu niekuo nepadės, nepaisant visų jų marksizmo-leninizmo "mokslų". O tradicinis elektoratas, ypač liumpenuota ir jau įpratusi gyventi iš visokiausių pašalpų visuomenės dalis, jau dabar dairosi į naujuosius gelbėtojus, skelbiančius, jog įvesią tokią tvarką, kokios dar pasaulis nematė. O žmonėms suteiksią nepaprastą gerovę ir klestėjimą. Pasirodo, tokį "elektoratą" nupirkti visai nesunku. Todėl špagas būsimois rinkimuose surems "patrioty Litvy" – Borisovas ir Uspaskichas. Pastarasis deklaravo turįs tur-

to už 162 mln. litų. Todėl nei vienam, nei kitam netrūks pinigų nupirkti rinkėjams alaus ar ko nors stipresnio, pamėtyti ledų iš sraigtasparnių ir liumpenai balsuos taip, kaip reikia.

Kitas ir pats svarbiausias dalykas – kurį iš šių bičiulių pasirinks Maskva. Netgi valdančiosios neokomunistų partijos ideologas G.Kirkilas pažymėjo, jog V.Uspaskicho kuriama partija yra vieno asmens partija. Taip sakydamas G.Kirkilas neatrado jokios Amerikos. Tačiau ir jo partija tėra vieno asmens. Tiesa, G.Kirkilas guodėsi, jog dėl V.Uspaskicho partijos sukūrimo daugiausiai nuostolių patirs A.Paulausko Naujoji sąjunga (socialliberalai), iš kurios oligarchas Uspaskichas atims nemažą dalį rinkėjų. Bet ne tai svarbiausia. Nesiekiant nieko gąsdinti, pakankamai aišku, kad Maskva nusprendė baigti su vis dar bandančiais spurdėti vadinamaisiais socialdemokratais ir pasodinti valdžion absoliučiai savus žmones. Matyt, neatsitiktinai šiomis dienomis Rusijos užsienio reikalų ministro pavaduotoja Eleonora Mitrofanova prasiplepėjo, kad rusų kalba visai netrukus taps oficialiąja kalba ne tik Lietuvoje, bet ir visoje sovietinėje erdvėje...

Nereikėtų delsti

Neseniai žmonės žavėjosi aplinkos ministru Arūnu Kundrotu, aktyviai gynusiu žiniasklaidoje Nemuną nuo baltarusių, kurie rengiasi netoli Gardino statyti elektrinę. Šaunu, ministre! Malonu, kad gynėte Lietuvos upių tėvą ir kad įvardijote dešimtis kraštosauginių, ekologinių, gamtosauginių, kultūros paveldo, istorinių, biologinių, tarptautinių santykių, žmonių supriešinimo, archeologinių ir kitokių priežasčių.

2003 01 16 aplinkos ministras Arūnas Kundrotas ir žemės ūkio ministras Jeronimas Kraujelis pasirašė įsakymą Nr. 27/3 D-13 "Dėl aplinkosaugos reikalavimų nustatymo saugomų ir globojamų žuvų rūšių migracijos keliuose". Atrodo, kad viskas gerai, gražu ir puiku – viskas suregulamentuota visokiausiais požiūriais. Tačiau palikta tokia landa, kad vieni džiaugiasi iki išprotėjimo (jų kelios dešimtys), o kitiems ašaros byra (jų dešimtys tūkstančių), kadangi Nemunas nuo Kauno marių iki Baltarusijos sienos paliktas be ypatingos teisinės priežiūros. Šmaikštūs liežuviai kalba, kad tai kompensacija verslo magnatams

už jų kėslus į Nerį nuo Vilniaus iki Kauno bei galima paramą. Verslo magnatai jau sukonzentravo dėmesį statyti elektrines 365 kilometre, nuo žiočių virš Alytaus miesto, ir 393 kilometre, ties Krikščionimis, Lazdijų rajone. Yra ir kitų pasiūlymų. Liaudis sako, kad kito akyje pamatome šapą, bet savo akyje nematome rąsto. Būtų malonu, kad abu ministrai su savo komandomis dar pabendrautų su mokslininkais, visuomenininkais ir pasmerktaisiais gyventojais prie šio įsakymo. Tada pamatytų savo akyse ne po vieną rąstą.

Labai malonu, kad pasikeitė ministro A.Kundroto vertybių vertinimo skalė – gaila, kad tik baltarusių atžvilgiu. Vertindamas neigiamai baltarusių veiksmus turėtų ir savuosius veiksmus pripažinti pražūtingais Lietuvos gamtai ir supriešinančiais žmones. Aš tikiu, kad A.Kundrotas kartu su J.Kraujeliu pataisys tą įsakymą. Delsti nereikėtų.

Visuomenė rengiasi mūšui. Ispėjamieji veiksmai jau prasidėjo senokai. Nelaukime, kad žmonės su rąstais stotų ginti gamtos ir savo žemės.

LEONAS KEROSIERIUS

Svečias neteisis

Pastaruoju laiku televizija, radijas, spauda vien ir tekalba apie svečio, Izraelio kneseto pirmininko E.Rivlino, įžūlius kaltinimus visai Lietuvos tautai dėl žydų žudynių fašistinės Vokietijos okupacijos metais. Niekas neneigia, kad fašistams okupavus Lietuvą žydų tautybės Lietuvos piliečiai nukentėjo. Niekas neneigia ir to, kad buvo ir lietuvių, kurie talkino fašistams žudant žydų tautybės Lietuvos piliečius. Bet juk gelbstinčių žydus buvo kur kas daugiau. Todėl svečias neteisis kaltindamas visą lietuvių tautą.

Tokių išgamų, kurie padėjo okupantams naikinti savus piliečius Antrojo pasaulinio karo metu, buvo visose valstybėse, visose tautose. Buvo tokių ir tarp žydų – kaip Dušanskis, Raslanas, Slavinas ir kiti. Pirmieji du Rainiuose žiauriai nukankino 73 Lietuvos piliečius. Būdamas vaikas mačiau atkastus kankinius. Jie buvo sužaloti taip baisiai, kad motinos savo vaikų, vaikai tėvų, žmonos mylimų vyrų negalėjo atpažinti. Dušanskis ir dabar Izraelyje tebegyvena, bet svečias apie jį nė žodeliu neužsiminė.

Savo kailiu patyriau okupantams tarnavusių žydų žiaurumą. 1945 m. mane, nepilnametį mokinį, su 19 mokinių grupe areštavo už politiką. Nors buvome tik mokiniai, bet tardė žiauriai, kaip

didžiausius nusikaltėlius. Kas keisčiausia, žiauriausi tardytojai ir kalėjimo prižiūrėtojai buvo žydai. Po jų apklaustos dažniausiai iš kabineto be sąmonės išvilkdavo. Neabejoju, tai patvirtins visi tų metų politiniai kaliniai.

Mūsų miestelyje, Varniuose, įžengus sovietų armijai, lietuviai buvo nusiminę, suprato, kad Lietuvos valstybė žūva, o žydų tautybės Lietuvos piliečiai okupantus sutiko džiaugsmingomis ovacijomis. Ir vėliau daugelis jų tarnavo okupantams.

Melas, kad komunistams valdant Lietuvą buvo daug ir žydų tautybės politinių kalinių. O be to, buvęs valstybės prezidentas A.Brazauskas pažemindamas lietuvišką orumą jau seniai žydų atsiprašė visos Lietuvos vardu. Mano manymu, žydai neteisūs pateikdami reikalavimą dėl turto sugražinimo. Žydus areštuoju ir žudant jų turtu pasinaudojo fašistinė Vokietija, o ne Lietuva, kuri buvo okupuota, kaip valstybė negyventava – po fašistinės okupacijos bolševikinėje išbuvo 50 metų. O Vokietija ir Rusija kaip buvo valstybės, taip ir išliko, tik pakeitė savo veidą. Jos ir privalo ne tik žydams, bet visiems už padarytas skriaudas atlyginti. Buvęs svečias neteisis pareikšdamas tokias pretenzijas Lietuvai.

A. JUŠKA

Ivykiai, komentarai

Kumščio teisė

Progą atsikvošėti tiems Lietuvos politikams, kurie nuolat mėgsta šnekėti apie pasikeitusią ir vos ne demokratiška valstybe tapusią Rusiją, apie bendradarbiavimo stiprinimą su Rusijos regionais ir kitus panašius toli nuo tikrovės esančius dalykus, suteikė ne koks nors nacionalbolševikas, o pats Rusijos gynybos ministras Sergejus Ivanovas. Kalbėdamas susitikime su aukščiausiais Rusijos armijos generolais ir admirolais, vadinamuoju Rusijos kariniu elitu, dalyvaujant prezidentui V.Putinui, S.Ivanovas pabrėžė, jog iš esmės pakeista Rusijos karinė doktrina. Tarsi karščiausiais "šaltojo karo" metais įvardyti pagrindiniai galimi Rusijos priešai. Tai NATO, JAV ir tarptautinis terorizmas. Dauguma pasaulio ekspertų, įskaitant ir pačios Rusijos, ne tik kaip sensaciją įvertino šią Rusijos gynybos ministro kalbą, bet ir pabrėžė, jog tai žymiai agresyvesnės Maskvos politikos paraiška. S.Ivanovas ypač akcentavo, kad Rusija turi teisę pirmoji smogti prevencinius smūgius kitoms šalims, jeigu iškiltų pavojus Rusijos interesams. Tačiau svarbiausia, jog tarp galimų smūgių taikinių S.Ivanovas ne kartą neįvardydamas minėjo Rusijos kaimynus. Užtat jas įvardijo Rusijos karinė žvalgyba, kuri paskelbė pareiškimą praėjus vos kelioms valandoms po gynybos ministro kalbos. Karinės žvalgybos pranešime pabrėžiama, jog Rusija atidžiai stebi NATO plėtrą ir rengiasi galimam atsakui, jeigu NATO neatsisakys antirusiškos politikos elementų.

Dar daugiau, prezidentas V.Putinas pasigyrė, kad Rusija sukūrė neturinčias analogų visame pasaulyje naujas sunkiąsias strategines raketas, kurių turima dešimtys, o kovinių galvučių – keli šimtai. Esą tos raketos gali įveikti bet kokias priešraketinės gynybos sistemas.

Taigi naujas žvanginimas ginklais Kremliuje dar kartą parodė, jog atsigavusi po Sovietų sąjungos subyrėjimo Maskva net nebando atsiskyti agresyvos viso pasaulio bauginimo politikos. O aukščiausieji Rusijos vadovai be užuolankų pademonstravo savo "taikaus sugyvenimo su kaimynais" doktriną, paremtą kumščio teise. Tad kalbėti apie Rusijos politikos pasikeitimą vertėtų remiantis faktais, o ne iliuzijomis.

Sovietinės nostalgijos vedami

Keturi Lietuvos Seimo nariai, visi priklausantys valdančiajai neokomunistų frakcijai ir pasiskelbę Baltarusijos draugais, ne kartą demonstravę savo meilę Baltarusijos "tėtušiu" A.Lukašenkai, nuvykę į Minską buvo labai šiltai sutikti kišeninio ir demokratinio valstybių nepripažinto vietinio "parlamento" atstovų. Ši ketveriukė komunistinės tvarkos ir kolchozų gerbėjų – tai bene patys raudoniausi Seimo nariai: V.Einoris, B.Bradauskas, V.Baravykas ir V.Orechovas. Dėl šios kelionės kilo nemažas triukšmas. Seimo valdyba oficialiai atsisakė finansuoti išvyką, nes, kaip pažymėjo Seimo delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje (ETPA) pirmininkas Jonas Čekuolis, ši "komandiruotė" į Baltarusiją gali būti interpretuota kaip oficialių kontaktų tarp Lietuvos Seimo ir nedemokratiškai išrinkto (tiksliau – A.Lukašenkos paskirto) Baltarusijos parlamento palaikymas. Dar daugiau, ne vienas politikos apžvalgininkas pažymėjo, kad ši "keturių komunarų" kelionė į Minską įvyko pačiu netinkamiausiu laiku, nes kaip tik šiuo metu "tėtušis" A.Lukašenka dar labiau ėmė persekioti opozicijos atstovus, visuomenines organizacijas, jau nekalbant apie žiniasklaidą. Antra vertus, visi jie – buvę partiniai nomenklatūrininkai, o niekada nepraleidžiantis progos apraudoti "liaudies priešų" sugriautų kolchozų Vytautas Einoris buvo netgi "LTSR" vaisių ir daržovių ministras. Kitas šios delegacijos narys Bronius Bradauskas garsėja ne tik savo turtais, bet ir kaip paties partijos vado A.Brazausko medžioklių dalyvis.

Nesuprantama, kaip galėjo atsitikti, kad Seimo valdybai ir pačiam pirmininkui A.Paulauskui nepritarus kelionei šie komunistai kaip niekur nieko išvyko į Minską Seimo transportu. Pasirodo, vienas šios ketveriukės narys V.Einoris yra Peticijų komisijos pirmininkas todėl ir užsakė tą automobilį. Tiesa, gana keistai nuskambėjo laikinojo Seimo kanclerio A.Kregždės pasiaiškinimas, jog automobilį užsakė socialdemokratų frakcija... Tikriausia taip ir buvo, nes A.Kregždė po tokio paaiškinimo buvo bemat iškvieistas pirmojo Seimo pirmininko pavaduotojo Č.Juršeno. Ir laikinasis kancleris prabilo kitaip. Savo sprendimą skirti transportą kelionei į Baltarusiją A.Kregž-

dė aiškino tuo, jog buvo gautas Peticijų komisijos prašymas, o komisija savo nuožiūra sprendžia, kaip panaudoti jau skirtą transportą.

Pagaliau, niekas nepaneigė vieno Baltarusijos "parlamentaro" džiūgavimo, kad grupės Lietuvos neokomunistų vizitui į Minską pritarė premjeras A.Brazauskas ir Prezidentas R.Paksas. Ko tada verti aukščiausiujų pareigūnų samprotavimai apie žengimą į Vakarus, Europos Sąjungą ar NATO, jeigu nuolat keliaklupsčiaujama ne tik Maskvai, bet ir Minskui?

"Visaliaudinis" mitingas virto farsu

Paprastų žmonių gynėju, "ubagų karaliumi", vieninteliu nekorumpuotu Lietuvos politiku pasiskelbęs, viešai keikiantis necenzūriniais žodžiais žurnalistus ir kitus jam neįtinkančius Seimo narys V.Šustauskas jau kurį laiką žadėjo surengti daugiatūkstantinį mitingą prie Seimo rūmų ir priversti valdžią vykdyti jo reikalavimus. Ir štai skelbta spalio 7-oji atėjo, o į V.Šustausko "akciją" sugebėta atvežti tik kelias dešimtis rėkšnių. Pastarieji paskutiniaisiais žodžiais keikė visus Lietuvos vadovus, Seimo narius, netgi "socialinę politiką" vykdančią premjerą A.Brazauską. Nekliuvo tik Prezidentui R.Paksui, kuris, anot šustauskininkų, yra vienintelis kovotojas su korupcija, nusikaltėliais bei visokiais kitokiais niekadėjais. V.Šustauskas netgi apsiskelbė rengsiąs referendumą dėl Prezidento galių išplėtimo. Ši V.Šustausko išreikšta meilė ir parama pastatė į gana nepatogią padėtį Prezidentą R.Paksą. Jo spaudos atstovas R.Gorbačiovas paskubėjo pareikšti: "Valstybės vadovas mano, kad problema reikia spręsti ne radikaliais būdais, o bendru sutelktu darbu". Kai kurie apžvalgininkai tokią Prezidento išreikštą poziciją pavadino atsiribojimu nuo šustauskininkų. Tačiau yra nemažai manančių kitaip. Juk pastarojo meto prezidentūros veiksmai ir pareiškimai akivaizdžiai rodo, kad tų papildomų galių siekiama įvairiausiais būdais. Neatsitiktinai Prezidento patarėja vidaus politikos klausimais D.Kutraitė-Giedraitienė paskelbė tikrai saliamonišką mintį. Pasak jos, "laimingiausi yra piliečiai tos valstybės, kurios interesai sutampa su valstybės vadovo interesais..." Iš mūsų valdžios "elito" gali išgirsti ir ne tokių sentencijų, tačiau pastaroji toli aplenkė visas.

Jonas BALNIKAS

Politiką pagrįsti vertybėmis

Sveikinimas Tėvynės sąjungos Krikščioniškųjų demokratų frakcijos įkūrimo proga

Andrius KUBILIUS

Kodėl mes steigiamė Krikščioniškųjų demokratų frakciją ir kas mes esame: konservatoriai ar krikščionys demokratai?

Mes taip darome todėl, kad kaip ir Europos liaudies partijos lyderiai galvojame, kad tarp konservatyviosios politinės minties ir krikščioniškosios demokratijos doktrinos šiais laikais nėra didelio skirtumo.

Taip pat mes esame įsitikinę, kad Lietuvoje laikas nuo naujosios politikos grįžti prie tikrosios politikos, prie vertybinės politikos. Lietuva pasiilgo ne šiaip sau tvarkos, kurią gali įgyvendinti koks nors diktatorius, Lietuva pasiilgo moralinės tvarkos. Moralinė tvarka gali būti paremta tik bendrosiomis vertybėmis. Lietuvos, kaip ir viso Vakarų pasaulio, bendrosios vertybės yra krikščioniškosios vertybės.

Mes, mūsų visuomenė, kaip ir dalis Europos, tas vertybes esame primirę. Kai kas Europoje, taip pat ir Lietuvoje norėtų netgi užmiršti, kokį istorinį vaidmenį kuriantis šiandieninei Europos civilizacijai suvaidino krikščioniškosios vertybės.

Mes nesame mankurtai, kuriems istorinės šaknys būtų nesvarbios. Visuomenės ir medžiai be šaknų neišgyvena. Todėl mes ir sakome, kad mes nepasieksime nei sparčios ekonominės ar socialinės pažangos, nei saugumo gatvėse ar namuose, jeigu mūsų politika bus atribota nuo istoriškai susiformavusių moralinių tikslų, jeigu mes pasiduosime pagundai galvoti, kad globalizacija ir mūsų civilizacijos istorinės bendrosios vertybės yra nesuderinamos. Priešingai - mes renkames čia todėl, kad mus neramina pastarojo laikotarpio mūsų visuomenės raida, visuomenės, atsivėrusios laisvei ir globaliems skersvėjams, klaidžiojimas klystkeliais be bendrųjų moralinių orientyrų.

Todėl mes ir sakome, kad politikų pareiga ir atsakomybė yra rūpintis ne tik BVP augimu, bet ir grąžinti tikrąją vertybinę politiką, politiką, pagrįstą tikrosiomis vertybėmis.

Kas tai yra politika, pagrįsta tikrosiomis vertybėmis? Kas tai yra politika, pagrįsta krikščioniškosiomis vertybėmis?

Aš įvardyčiau tris krikščioniškus žodžius, kuriais turi būti grindžiama tikroji vertybinė politika: šeima, darbas, bendruomenė. Apie tai mes daug ir pakankamai sudėtingai kalbame mūsų išleistoje knygoje "Dešinioji alterna-

tyva: sėkmės Lietuva", sakydami, kad vienas iš trijų svarbiausių ilgalaikių strateginių tikslų - sukurti stiprią visuomenę. Supaprastinę tą pakankamai sudėtingą dėstymą, galėčiau pasakyti kelias maksimas, kurios turėtų peršviesti visą vertybinę politiką.

Bendruomeniškumas ir pilietiškumas yra lygiai svarbūs kaip ir asmuo. Man bendruomenė yra svarbiau už mane. (Liberalams svarbiausia yra individo laisvė, socialistams svarbiausia yra persikirstymas.)

Šeima yra visuomenės pagrindas, todėl visuomenė negali neginti šeimos vertybių ir paties šeimos instituto. Bendruomenė yra ir visuomenės rūpesčio bei pagarbos žmogiškajam orumui svarbiausias įrankis. Darbas, o ne pašalpa suteikia žmogui orumą. Tokiomis paprastomis maksimaliomis aš grindžiu strateginį poreikį grįžti prie politikos, pagrįstos krikščioniškosiomis vertybėmis, arba kitaip tariant, prie politikos, pagrįstos tikrosiomis vertybėmis.

Kodėl mūsų Vyriausybės visų pirma rūpės šeimos reikalai? Kodėl mūsų Vyriausybės veiklos programoje pirmasis skyrius bus "Šeima ir gimstamumas"?

Todėl, kad žinome, jog su bendražmogiškosiomis vertybėmis vaikas susipažįsta visų pirma šeimoje. Sugriauk visuomenėje šeimos institutą - ir visuomenė liks be vertybinio pamato ir nuo chaoso jos nebeapsaugos net ir stipriausia policija. Mes gerai žinome šiandieninę liūdnąją šeimos statistiką. Jos yra gausiai pateikta knygoje "Dešinioji alternatyva: sėkmės Lietuva". Priminsiu tik keletą skaičių: per pastarąjį dešimtmetį santuokų skaičius sumažėjo dvigubai; šiandien Lietuvoje 10 vedybų tenka 7 skyrybos; nesantuokoje gimusių vaikų dalis išaugo penkis kartus ir jau siekia 25 proc. nuo visų taisy metais gimusių vaikų, asocialių šeimų skaičius per penkerius metus išaugo dvigubai ir jau siekia 20 000, o tokiose šeimose auga beveik 50 000 vaikų. Kaip rodo gausūs pasauliniai tyrimai, vaikai, užaugę nepilnose šeimose, yra žymiai labiau linkę į nusikalstamumą, narkomaniją ir tai, kas vadinama "elgsenos skurdu". Taigi jeigu norime įveikti nusikalstamumą ir skurdą, jeigu norime tvarkos visuomenėje, paremtos ne vien policijos jėga, o ir bendromis vertybėmis, savo politikos svarbiausiu prioritetu turime paskelbti paprastą šūkį "Atgal į sveiką šeimą", nes kuo daugiau tvarkos šeimoje, tuo mažiau visuomenei reikia poli-

cijos.

Valstybė savo finansinės politikos instrumentais turi parodyti, kad ji labiau vertina sveiką šeimą, sugebančią užauginti vaikus iki pilnametystės, nei kokias nors dabar madingas alternatyvas. Mados ir alternatyvos praicina. Klasika išlieka amžinai. Klasikinė šeima taip pat.

Šeima yra strategiškai svarbi ir todėl, kad mes, lietuviai, esame išmirštanti tauta. Esame nykstanti tauta. 1992 m. mūsų buvo 3,7 milijono, per dešimt metų sumažėjo iki 3,47 milijono. Dar dešimt, dvidešimt metų - ir mūsų liks tikrai tik "trys milijonai". Ir ne emigracija yra didžiausias pavojus, o tai, kad moterys nebegimdo. Nuo 1990 iki 2000 m. vidutinis vaikų skaičius, tenkantis vienai moteriai, sumažėjo nuo 2,02 iki 1,27. Norint išlaikyti bent jau nekinantį gyventojų skaičių reikia, kad šis skaičius siektų 2,1. Taip sako mokslas.

Lietuvoje nors ir yra keletas finansinės paramos jaunoms motinoms instrumentų, tarp jų ir mūsų Vyriausybės sukurtų, tačiau, kaip rodo žiaurioji statistika, ši parama situacijos iš esmės nekeičia. Pirmas vaikas gimsta iš meilės, antras vaikas pasiklysta ekonominiuose šeimos pajamų ir išlaidų skaičiavimuose. Barjeras tarp pirmo ir antro vaiko statistinėje lietuvių šeimoje yra neįveikiamas. Jis yra neįveikiamas, jeigu šeima yra paliekama pati viena kapstyti savo kasdienybėje.

Ką reikėtų daryti, kad situacija pasikeistų?

Visų pirma mūsų Vyriausybė turės paskelbti, kad įveikus barjerus pakeliui į Europos Sąjungą ir NATO kitas svarbiausias barjeras, kurį turime įveikti - tai jau minėtas barjeras tarp pirmo ir antro vaiko. Toliau Vyriausybė turės paskelbti, kad jai projektas 2V (du vaikai šeimoje) yra pats svarbiausias. Taip sustačius Vyriausybės veiklos prioritetus dalis darbo jau būtų padaryta. Tada beliktų tik valstybės finansus, išsklaidytus po įvairias paramos motinoms programas, sutelkti į vieną paramos antram vaikui kumštį. Nes pirmas vaikas gimsta ir be jokios paramos, o nedažnai pasitaikantis trečias ar ketvirtas - iš pasišventimo šeimai.

Šalia stambaus piniginių impulsų, kuris turėtų padėti įveikti barjerą tarp pirmo ir antro vaiko, negalima užmiršti ir tautinių jausmų. Kiekvienas doras jaunas lietuvis turi suprasti, kad patriotizmas yra ne tik už krepšininkus sirgti, bet ir 2V programą įgyvendinti. Kiekvieną lietuvių turėtų graužti sąžinė, jeigu jis perka benzina "LUKoil" degaliniuose ir jeigu jis dar neaugina dviejų vaikų. Ir tie

vaikai turi augti sveikoje, stiprioje, tradicinėje lietuviškoje šeimoje, nes, kaip rodo įvairūs tyrimai, kuo mažiau tokių šeimų, tuo mažiau ir vaikų.

Nebus stiprių šeimų, jeigu jos neturės galimybių dirbti ir užsidirbti. Dirbti ir užsidirbti turi turėti galimybę moterys ir vyrai ne tik Vilniuje, bet ir Tauragėje. Todėl mūsų Vyriausybė ne tik džiaugsis statybomis Vilniuje, bet ir padarys viską, kad kiekvienas, turintis žinių ir iniciatyvos, nebijos pradėti savo verslo Lietuvoje, o tie, kurie palikę šeimą jį pradėjo Airijoje ar Ispanijoje, grįš atgal į gimtinę ir į šeimą.

Ko reikia, kad į Lietuvos politiką būtų sugrąžintos tikrosios vertybės?

Reikia, kad visi, kurie pripažįsta tokios vertybinės politikos svarbą, susitelktų į vieną kumštį. Išsklaidytos jėgos leido laimėti populistams. Po kairiųjų stagnacijos reikalinga ambicinga, išalkusi sėkmės savo kraštui Dešinioji alternatyva. Ji privalės būti paremta krikščioniškosiomis vertybėmis: šeimos, darbo ir bendruomenės vertybėmis. Šioms vertybėms niekas neturi monopolio, bet jų atstovavimui ir jų įgyvendinimui reikalinga reali, vieninga ir stipri politinė jėga, ne vien krikščioniškas partijos pavadinimas. Gana deklaracijų apie rūpestį krikščioniškosiomis vertybėmis, gana gąsdinimų jomis, tokios vertybės turi sudaryti pagrindą realios, pragmatiškos ir įgyvendinamos politikos, kokią matome šiandieninėje Europos liaudies partijoje.

Todėl mes ir kviečiame visus, kuriems šiandieninėje Lietuvoje tokia politika yra brangi, nepaisant to, kaip jie šiandien vadinasi - krikščionys demokratai, dešinieji, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai ar dar kaip nors, - telktis į vieną jėgą. Šiandien mes tokį žingsnį ir darome - mes telkiamės. Kai kas norėtų, kad mes skaldytumės.

Kodėl Tėvynės sąjungai reikalinga tokia frakcija?

Tiktai tam, kad geriau organizuotume savo darbą. Tie, kurie buriasi į šią frakciją, pasiryžę būti pirmieji visus mus grąžinantį tikrąją vertybinę politiką. Tai nereiškia, kad mums visiems kitiems, kurie nesame šios frakcijos nariai, nerūpės krikščioniškosios vertybės. Paprasčiausiai mes šiandien dalinamės darbais ir įgaliojame šiuos šeimos ir bendruomenės entuziastus žengti priekakyje. Priekakyje ne tik mūsų, Tėvynės sąjungos narių, bet priekakyje visos Lietuvos žygio "Atgal į sveiką šeimą, atgal į stiprią bendruomenę".

LPKT bendrijos Vilniaus sk. protestas

**Turime teisę pareikšti
nuomonę**

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos Vilniaus skyrius griežtai protestuoja prieš Izraelio kneseto pirmininko pasisakymus apkalbinant visą lietuvių tautą žydų genocido vykdymu. Šia tema daug kalbėta ir rašyta, tačiau mes, kaip ypatingas Lietuvos visuomenės sluoksnis - iškentusieji lagerius ir tremtis, manome turintys teisę išreikšti savo nuomonę. Šie Izraelio atstovo pasisakymai mus nepelnytai žeidžia.

Visur pasitaiko išgamų, pagal kuriuos visos tautos negalima juodinti. Prieš išreikšdamas kaltinimus p. Reuvenas Rivlinas turėjo pažvelgti į netolimą praeitį - į nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, kai lietuviai ir žydai gyveno draugiškai ir laisvai. Tačiau turėjo žinoti ir tai, kad bolševikų okupacijos metais žydai tardytojai buvo ypač žiaurūs lietuviams, patekusiems į kalėjimus. Turėjo žinoti apie Rainius, Pravieniškės, Panevėžį ir kitas vietas, kur jo tautiečiai vykdė kankinimus. Turėjo žinoti, kad bolševikų okupacijos metais žydai aktyviai reišėsi NKVD ir kitose represinėse struktūrose, dalyvavo tremiant lietuvius į Sibirą, kad tokie kaip Nachmanas Dušanskis ir kiti, radę prieglobstį Izraelyje, yra nepasiekiami teisėsaugai, kad būtų pelnytai nubausti už padarytus nusikaltimus lietuvių tautai.

Monsinoras Alfonsas Svarinskas, praleidęs sovietiniuose lageriuose 22 metus, straipsnyje "Mažiau neapykantos, daugiau meilės" (Lietuvos aidas" 2003 09 29, Nr. 227) plačiai išanalizavo lietuvių ir žydų prieškarinio ir vėlesnio laikotarpio santykius ir kaip pridera krikščionių dvasininkui kvietė objektyviai įvertinti susidariusią situaciją. Jis pastebi, kad Lietuvą aplankantys Izraelio atstovai mus įžeidinėja, primeta kaltę, kurios mes, lietuvių tauta, nesame nusipelnę. Priminė, kad izraeliečiai, atvykę į Lietuvą, pirmiausia turėtų padėkoti tiems lietuviams, kurie rizikuodami savo gyvybe gelbėjo žydus. To reikalautų elementarus mandagumas.

Norilsko sukilimui - 50

A.Sacharovo muziejaus ir visuomenės centro direktoriaus J.Samodurovo sveikinimas Norilsko sukilimo 50-mečio jubiliejinio minėjimo dalyviams

Andrejaus Sacharovo, žmogaus, įprasminusio kovą už politinę ir intelektualinę laisvę Sovietų sąjungoje, vardu pavadintam muziejui ir visuomenės centrui suteikta garbė priimti Norilsko lagerių sukilimo dalyvius.

Šis sukilimas, kaip ir kiti 1953m. sukilimai lageriuose, jų dalyviai ir organizatoriai, – aš įsitikinęs, – užims vieną pagrindinių vietų 20 a. istorijoje, pasipriešinimo valstybinei valdžiai, kuri pažeidė visas teises ir demokratines normas bei įstatymus, istorijoje ir istorijoje žmonių ir tautų, apgynusių žmogiškąjį orumą. Taigi GULAG'o sukilimai, kurie įvyko prieš 50 metų, patarnaus tiems žmogiškiesiems idealams, kurie apgynė ne tik politinių kalinių, bet ir visų tautų, kurių atstovai dalyvavo šiuose sukilimuose, garbę bei orumą.

Tai, kad 1953 m. Sibiro lageriuose vykusių sukilimų reikšmė kol kas tinkamai neįvertinta, kad nėra jėms skirtų skyrių vidurinių ir aukštųjų mokyklų vadovėliuose – iš dalies mūsų istorikų, pedagogų, muziejų darbuotojų, kaltė.

Šioje salėje sėdi žmonės, kurie, manau, norėtų žinoti, kaip jų atliktas žygdarbis, nors iš lėto ir nenuosekliai, istoriškai įvertinamas ir pripažįstamas.

Tikriausiai vienas pirmųjų apie 1953 m. sukilimą rašė Aleksandras Isajevičius Solženicynas. Istorikas, tyrinėtojas ir žmogus, teikęs Norilsko lagerių sukilimo dalyviams pagalbą bei padėjęs atkurti tarpusavio ryšius, – o tai jiems buvo labai naudinga, – buvo biologas Nikolajus Formozovas. Jis ir šiandieninio susitikimo aktyvus organizatorius bei iniciato-

1953 m. Norilsko sukilimo dalyvių kreipimasis į jaunąją norilskiečių kartą

Prieš 50 metų Norilsko gyvenime įvyko kardinalių pokyčių – iš lagerių gyvenvietės jis virto laisvų žmonių miestu, iš MVD žinybų miesto valdymą perėmė piliečiai. Vergiškas darbas buvo panaikintas po to, kai du mėnesius streikavo 20 tūkst. politinių kalinių. Streikas į istoriją įėjo kaip 1953 metų Norilsko sukilimas.

Šiandien į jus kreipiasi anų dienų įvykių dalyviai – buvusieji pramonės gigantų: nikelio ir vario gamyklų, pirmosios TEC, kitų įmonių, gyvenamųjų kvartalų, tiltų statytojai, kelių tiesėjai. Jų statiniai ir šiandien puošia miestą.

Tai mes laužtuvais ir dalbomis laužėme amžinojo įšalo žemę, be įrengimų, tačiau laikydami technologinių reikalavimų, kad norilskiečių namai tvirtai laikytųsi ant uolienos grunto. Mūsų brigadų žmonės tundroje kėlė 150 metrų aukščio kaminius virš statomų vario bei kitų gamyklų, kad vietos gyventojai būtų apsaugoti nuo nuodingųjų gamybos atliekų.

Mums tai buvo sunkių išbandymų – ir fizinių, ir moralinių – metai, žmo-

rius. Visų tyrinėtojų, deja, išvardyti neįmanoma.

Mūsų muziejuje, nepaisant to, kad ekspozicija nėra gausi, įrengtas stendas, skirtas Norilsko sukilėliams. Muziejaus darbuotojų iniciatyva parengta ir jau išleista knyga "Istorija političeskich represij i soprotivlenija nesvobode v SSSR" ("Politinių represijų bei pasipriešinimo nelaisvei SSRS istorija"). Joje išspausdinta medžiaga apie šį sukilimą. A.Sacharovo muziejus ir visuomenės centras parengė ir šių metų lapkritį išleis dvi kompaktines plokšteles. Vienoje jų įdėtos nuotraukos bei tekstai iš 520 buvusios SSRS vietovių, kur pastatyti paminklai ir atminimo ženklai, skirti politinių represijų aukoms. Tarp jų – ir Norilsko sukilėliams. Mes jau sužinojome, kad tokių paminklų yra per 560. Kitoje kompaktinėje plokštelėje – daugiau kaip 600 buvusiu politinių kalinių prisiminimų apie GULAG'ą. Jie įrašyti rusų kalba, įdėtos ir autorių biografijos bei fotonuotraukos. Šios kompaktinės plokštelės bus padovanotos aukštosioms mokykloms, bibliotekoms, visuomeninėms organizacijoms. Bus išsiųstos ir lagerių sukilėliams – tiems žmonėms, kurie yra šioje salėje.

Muziejaus darbuotojų bei A.Sacharovo fondo vardu jubiliejaus dalyviams noriu įteikti knygą "Kniga dlia učitelja" ("Knyga mokytojui") ir komplektą rašiklių. Tai užuomina ir prašymas tiems, kurie dar neparašė prisiminimų, būtinai tai padaryti. Jūsų liudijimai – labai vertinga 20 a. pasipriešinimo laikotarpio medžiaga. Mūsų muziejus kruopščiai saugos jūsų perduotus prisiminimus.

gaus galimybių patikrinimas: ar įmanoma išgyventi ekstremaliomis Tolišiosios šiaurės sąlygomis. Daug, labai daug mūsų kartos žmonių Norilsko žemėje atgulė Amžinojo poilsio.

Mūsų laisvės siekis, sutelkta kova prieš prievartą ir išnaudojamą lagerių zonoje, mūsų aukos nebuvo beprasmsės.

Per pastaruosius 50 metų laisvų žmonių darbas pakeitė Norilską. Kalnų metalurgijos kombinatas tapo pasauliniu lyderiu spalvotųjų metalų gamybos srityje: čia įdiegtos naujausios technologijos. Šiandieninė norilskiečių karta save laiko geriausių mūsų praeities tradicijų perėmėjais.

Tegu norilskiečių vienybė, brolybė, susitelkimas gyvuoja ir ateityje. Taikos jums, meilės, kūrybinio potencialo ir energijos, draugiškumo. Tegu jūsų širdys nebūna abejingos ir pavargusios. Mes laiminam jauną mūsų miestą, kuriantį laisvą kiekvieno žmogaus gyvenimą.

**1953 m. Norilsko sukilimo dalyviai
Maskva, 2003 m. rugsėjis**

1953 m. Norilsko sukilimo dalyvių, buvusių GORLAG'o kalinių, nutarimas

Norilsko sukilimo dalyviai susirinkę į susitikimą Andrejaus Sacharovo muziejuje ir visuomenės centre, Maskvoje, priėjo vieningos nuomonės – įkurti Visuomeninę koordinacinę Norilsko 1953 m. sukilimo dalyvių tarybą ir pavesti įgaliotiems tarybos asmenims – L.A. Netto, N.A. Formozovui, A.B. Makarovai (Rusija), Broniui Zlatkui ir Irenai Smetonienai (Lietuva), E.S. Griciakui, M.P. Tkačiukui, B.P. Dubickiui (Ukraina), A.T. Pichlakui (Estija) – įgyvendinti susitikime priimtą veiksmų programą tiriant ir įamžinant Norilsko sukilimo dalyvių atminimą, išleisti prisiminimų ir istorinių tyrimų knygas apie sukilimą bei jo pasekmes, sudaryti sukilimo dalyvių kartotekas, sukurti videoarchyvus remiantis interviu su sukilimo dalyviais, rūpintis buvusių politinių kalinių rehabilitacija, rengti parodas, sukilimo dalyvius kvieisti į rengiamus susitikimus, konferencijas. Parengti projektus, kurie įprasmintų Norilsko politinių kalinių sukilimo reikšmę visuomenei ir patvirtintų tuometinės valdžios teisinių normų bei demok-

ratijos principų nepaisymą. Siekti, kad ir toliau vyktų nacionalinių organizacijų bendradarbiavimas, jungiantis Norilsko sukilimo dalyvius.

Pavesti L.A. Netto ir N.A. Formozovui parengti išvardytų projektų realizavimo programą ir kreiptis į kompaniją "Norilsko nikelis" dėl šių projektų finansavimo.

Susitikimo dalyviai nuoširdžiai dėkoja kompanijos "Norilsko nikelis" gen. direktoriui Michailui Dmitrijevičiui Prochovrovui už paramą rengiant jubiliejinį Norilsko sukilėlių susitikimą Maskvoje.

Jubiliejinio Norilsko sukilimo susitikimo dalyviai:

**Anatolijus Bakaničevs (Rusija), Jevgenas Griciakas (Ukraina), Borisas Dubinskis (Ukraina), Bronius Zlatkus (Lietuva), Borisas Izmailovas (Rusija), Aleksejus Kononovas (Rusija), Andrejus Liubčenko (Rusija), Levas Netto (Rusija), Arno Toomas Pichlakas (Estija), Irena Smetonienė (Lietuva), Kazimieras Šalkauskas (Lietuva)
Maskva, 2003 m. rugsėjo 22-23 d.**

Sveikata

Ar sveikatos apsauga atsispirs ES diktatui?

Apie tai kalbame su Kauno miesto tarybos nariu, Sveikatos komiteto pirmininku prof. Arimantu Dumčiumi. Pokalbį parengė žurnalistė Audronė Vaitkutė.

- Kokius strateginius uždavinius keliate sau?

- Viena svarbiausių užduočių einant reformų keliu – išsaugoti sveikatos įstaigas Kaune bei jose dirbančių specialistų potencialą. Centro siūlomas metodas sveikatos reformą įgyvendinti ligoninėse beatodairiškai mažinant lovų skaičių – ne pats geriausias sprendimas. Būtina įvertinti naujus reikalavimus, siekti, kad veikla sveikatos apsaugos srityje būtų kuo efektyvesnė. Kauno aps. ligoninių restruktūrizavimo darbo grupės parengtam projektui pritarė Sveikatos apsaugos ministerija ir LR Seimas: siūlymui Kauno ligoninėse panaikinti 1530 lovų "nepasidavėme" ir pavyko įrodyti, jog šiame etape ligoninių neuždarysime, atsiskaisime tik 470 lovų, o medicinos personalo nemažinsime, gal tik profiliuosime pareigybes ir skyrius. Eidami į Europos Sąjungą per ketverius metus jos standartų nepasieksime. Tai teks daryti palaipsniui.

- Kaip reformą pajus medicinos personalas ir pacientai?

- Ir personalą, ir modernią aparatūrą reikės panaudoti dar efektyviau ir intensyviau. Būtina pertvarkyti diagnostinių centrų veiklą, pilnai panaudoti universiteto konsultantų pajėgas. Ateityje numatoma jungti anterinę ir tretinę sveikatos priežiūrą, vyraus didelių diagnostinių centrų turinčios daugiaprofilinės ligoninės. Sieksime, kad ligonis trumpiau gulėtų ligoninėje, o pooperaciniu laikotarpiu jam būtų suteikiama efektyvesnė slauga. Kaunas – universitetinės medicinos miestas. Penkios miesto ligoninės, kurios priklauso savivaldybei, yra ir pedagoginių univer-

siteto klinikų bazė. Šių ligoninių gydytojų grupė bendrai aptarinės miesto sveikatos apsaugos strategijos klausimus.

Kad pagyvėtų bendrosios praktikos, šeimos gydytojų veikla, reikia ieškoti papildomų išteklių. Sveikatos ministerija įsakė savivaldybėms organizuoti pirminę (ambulatorinę) priežiūrą, bet prievolės nepalydėjo pinigais. Būtina keisti ir šeimos gydytojo darbo stilių. Dabar jis lyg koks "iešmininkas" – tik priima ir nukreipia ligonius pas specialistus, o pats gydymo procese beveik nedalyvauja. Šeimos gydytojas galėtų pats siūlyti ligoniui pigesnius vaistus, pats dalyvautų gydymo procese. Dabartinė medicinos reforma ydinga, nes gydoma ne liga, o pagal turimus vaistų sąrašus. Vaistų priemokos ligoniams padidėjo. Žmogus turi gauti pinigų "krepšelį" tai ligai gydyti. Kol kas labai apleista ligonio slauga namuose, nesuderinta slaugos ligoninių veikla. Kauno miesto savivaldybės Sveikatos komiteto parengtame restruktūrizacijos plane numatyta ši darbą aktyvinti. Jau apsigynėme ir mokyklose – nebus uždaromi medicinos punktai, o kitais metais numatytas papildomas biudžetas.

- Ką labiausiai norėtumėte nuveikti per savo kadencijos metus?

- Reikalausiu, kad kauniečiai ligoniniai savo gydytojų būtų priimami nuoširdžiau, sumažėtų eilės ir atsirastų didesnis pasitikėjimas. Siekti, kad medicinos darbuotojų atlyginimo dydis nors minimaliai prilygtų ES valstybėse esantiems, vadinasi, jis padidėtų 2-2,5 karto. Turime naują įrangą, galime normaliai dirbti, tačiau specialistų darbas nuvertintas.

Algimantas SUSNYS

Taip lėmė likimas

Vaikystė

Kaip pasakoja kiti, gimiau 1939 m., šv. Kalėdų naktį, netoli Latvijos, nuo kurios skyrė tik keli šimtai metrų ir mažas upeliukas Neretėlė. Prosenelis Liudvikas gimus vaikui sodindavo medį: tėviškėje augo klevas, uosis, didžiulė ieva, ažuolas ir liepa. Iš vaikystės šilčiausi prisiminimai liko apie senelį Joną. Būdavo, eidamas į tvartą įsidėdavo mane į skalinę (krepšys pašarui), pastatydavo vidury tvarto, o pats darbuodavosi... Mamos beveik neprisimenu. Per šermentis kažkas pakėlė ant rankų ir sako: "Pažiūrėk, kaip mama miega". Tik toks ir liko apie ją prisiminimas.

Daugiau prisimenu karo pabaigą: tolumoje sproginėja virš galvų praskridę sviediniai, po ažuolu įsikūrusi lauko virtuvė, medis visas nukabinėtas paskerstomis karvėmis. Tamsiaplaukės merginos ukrainietės labai spiegdavo, kai į jų plaukus įsivėldavo bitės...

Sulaukėme pokario. Kamavo nežinia. Kaip į namus tėvas parsivedė kitą moterį, beveik neprisimenu. Tėvas – vis paskendęs darbuose, bet iš jo sklido kažkoks gilus vidinis patriotizmas, gal kad jam jaunystėje teko kelerius metus uždarbiauti Amerikoje. Jis vis pasakodavo, kad plaukė laivu tuo pat metu, kai nuskendo garsusis "Titanikas". Iš kažkur tėvas gavo radijo imtuvą ir vis klausydavo žinių. Tuo metu gandai sklandė visokie: gal išvaduos greitai ir panašiai... Kaimuose, ypač tarp miškų (toks buvo ir mūsų), prasidėjo kratos ir mano tėvas net grindų nebekaldavo vinimis, nes vis vien, sakė jis, išplėš.

Formavosi pasaulėžiūra

1946 m. pradėjau lankyti Suvainišio pradinę mokyklą. Ant mokyklos aukšto buvo sunešta daug knygų iš buvusios bibliotekos, todėl kai kuriuos mokinius, tarp jų ir mane, tai labai traukė. Skaitėme, mokėmės, analizavome. 1947-1948 m. neretai pasigesdavome tai vieno, tai kito mokinio. Atsakymas – išvežė.

Įsiminė epizodas: aplink namus – kareiviai, kažkoks vyresnysis varto tėvo dokumentus ir sako rusiškai: per 2 val. pasiruošti – jūs esat perkeliami ten ir ten. Galvoju:

aha, kaip man pasisekė – jog prieš akis kelionė! Daugelyje knygų buvau skaitęs apie Sibiro miškus, upes. Tai buvo vaikiška romantika... Pavartę tėvo dokumentus pamatė, kad tėvavardis ne tas, ir suprato, kad ne mūsų šeimą turi išvežti – kaimynystėje gyveno taip pat Susnys, taip pat Juozapas. Taigi mūsų neišvežė.

Pradinė mokykla baigta, o vidurinė – už gerų 20 km. Pradėjo kurti vietoje vidurinę mokyklą. Suėjo į ją visokio amžiaus mokiniai, kai kurie – jau apie 20 metų. Prasidėjo

Algimantas Susnys. 1958 m.

raginimai stoti į pionierių, komjaunimo organizacijas. Dauguma mokinių spyriojosi.

Tvyrojo baimė. Žmonės šnekėdavo, jog vėl guldomi žuvusieji aikštėse. Su nerimu laukdavome nakties – net žiburio nedrįsdavome degti, nors paprastai sribai naktimis nevaikščiodavo. Požiūris į sribus buvo labai nekoks. Pamenu – pamotės sesuo kiauulę paskerdusi atrinkdavo, kas prasčiausia – sakydavo, kad čia sribams... Prasidėjo kalbos apie kolchozų kūrimus. Būdavo, suvaro vyrus ir laiko iki paryčių – įkalbinėja stoti ir grasina. Kai kas stojo, bet ir užsispyrusių buvo – tiems nepakeliamus mokesčius skirdavo. Žmonės gailėdavo savo išbadėjusių gyvulių, suvartų į kolūkį, ir paslapčia eidavo jų šerti. Visi tie išgyvenimai formavo mūsų pasaulėžiūrą.

Mokslai antrame plane

Štai septynmetė jau baigta. 1952 m. – Pandėlio vidurinė mokykla. Apgyvendino pas tokią moteriškę Augucevičienę – mūsų būdavo tai penki, tai septyni. Padykę nebuvom, bet pasitaikydavo visko. Mokėmės dviem pa-

mainomis, gyvenome paprastai ir kukliai. Savaitgaliais išvažiuodavome namo. Ryškiausi prisiminimai liko apie vyriausiąjį gyventoją – mokinį Kazį Daugelavičių, kuris buvo jau paskutinėje klasėje. Jis buvo gabus mokinys, rašė eiles, mums duodavo skaityti partizanų laikraštelių. Taip pat atnešdavo mums šveisti šovinių, nors po karo buvo praėję 8 metai. Jautėmės kaip suaugę vyrai.

1953 m. vasario 26-ąją, vidurnaktį – beldimas į duris. Troba pilna sribų. Iškratė viską. Suėmė du vaikus – Suveizdį ir Daugelavičių. Tada pažiūrėjo į mane (buvau augalotas ne pagal metus) ir sako: "Vstavaj". Buvo labai šalta, speiguota naktis, net tvoros poškėjo ir grindinys po kaustytais batais griekšėjo. Nuvedė į kažkokią pašiūrę, pasodino ant betono: vieną – vienam gale, o kitą – kitame, per vidury – sribas. Ryte nuvedė apklausti, ką mačiau, kas užeidavo naktimis. Tuo viskas ir baigėsi. Vėliau pradėjau gauti iš Daugelavičiaus trumpus laiškelius, kuriuose būtinai – pora Brazdžionio ketureilių.

Pradėjome leisti ranka rašytą laikraštėlį "Laisvės balsas". Suradome ir neblogoi plunksną valdžiusių vaikinių bei merginų. Rašėme straipsnelius ir ekonomikos klausimais. Duodavome paskaityti daugeliui žmonių. Saugumas pajuto, kad kažkas vyksta. Vieną kartą per vasaros atostogas net 20 km dviračiu atmynė saugumietis ir tėvui pareiškė: "Pats banditu nebuvai, bet banditą išauginai". Taigi visas gyvenimas sukosi apie mūsų nuomojamą butą. Mokėmės vidutiniškai, bet mokslo reikalai mums jau buvo antrame plane.

Veterinarijos akademijoje

Mokykla baigta. Sudiev, Pandėly. Nusprendžiau stoti į Žemės ūkio akademijos Miškininkystės fakultetą. Mano charakteristikoje parašyta: "Į aukštąją mokyklą priimti nerekomenduojama, nes mokymasis vidurinėje mokykloje garsėjo antitarybinėmis pažiūromis". Tais laikais charakteristikas rašydavo komjaunimo komitetai. Iki stojamųjų jau buvo likę nedaug laiko, kai vienas tolimas giminaitis, dėstęs akademijoje, patarė atsiimti dokumentus. Taip ir padariau. Pasirinkau Veterinarijos akademiją, nes ten pirmame kurse specialybės daugmaž panašios, o vėliau galima pereiti į miškų ūkio specialybę.

(B.d.)

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistentu vardui gauti sąrašą

Tęsinys

Feliksas Baltaduonis, partizanas, Utenos aps. Alanotos valsč. Tigro būrys 1944-1946 m.

Zigmantas Baltusevičius, partizanas, Kauno aps. Pažaislio valsč. Žvirblio būrys 1944-1945 m.

Ona Vanda Banienė-Ivanauskaitė, rėmėja, Biržų aps. ir valsč. 1944-1954 m.

Matas Barčas (po mirties), partizanas, Tauragės aps. Eržvilko valsč. Kęstučio aps. Gintaro būrys 1946-1948 m.

Juozas Beralas, ryšininkas, Panevėžio aps. Raguvos valsč. Kuprio būrys 1947-1952 m.

Leonas Bieliauskas (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Jiezo valsč. Dainavos apyg. Viesulo būrys 1944-1945 m.

Anelė Blažienė-Juškauskaitė, ryšininkė, Alytaus aps. ir valsč. Dainavos apyg. Šarūno, Lakūno būriai 1944-1945 m.

Domicelė Brazaitienė-Ramanauskaitė, partizanė, Radviliškio aps. Šiaulėnų valsč. Pumpučio būrys 1947-1948 m.

Jonas Bražinskis, ryšininkas, Marijampolės aps. Iglirkėlių valsč. Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. 1945-1949 m.

Ignas Budra (po mirties), sukilimo dalyvis, Alytaus aps. Butrimonių valsč. 1941 06 22-28

Morta Budrienė-Ulskytė, partizanė, Mažeikių aps. Tirkšlių valsč. 1947-1948 m.

Aleksas Budrikis (po mirties), sukilimo dalyvis, Kretingos aps. Skuodo valsč. 1941 06 22-28

Pranciškus (Pranas) Buitkus (po mirties), rėmėjas, Raseinių aps. Nemakščių valsč. 1944 08 – 1944 11

Vaclovas Bumblys (po mirties), partizanas, Kauno aps. Garliavos valsč. Tauro apyg. 1947 03 – 1947 09

Zinaida Ciparytė (po mirties), ryšininkė, Tauragės aps. Kaltinėnų valsč. 1945-1949 m.

Antanas Čapas (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Želvos valsč. Vėtros būrys 1944-1946 m.

Flarionas Marijonas (Floras) Černiauskas (po mirties), partizanas, Lazdijų aps. ir valsč. Dainavos apyg. Kazimieraičio rinkt. Siaubo būrys 1946-1947 m.

Petras Dervinskis, karys, Marijampolė, Vietinė rinktinė 1944 02 16 – 1944 05 15

Stanislovas Dikšas (po mirties), ryšininkas, Plungės aps. Alsėdžių valsč. 1947-1948 m. **Jonas Dočkus** (po mirties), rėmėjas, Panevėžio aps. Šeduvos valsč. 1944-1945 m. **Adolfas Doktariūnas**, ryšininkas, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. Vytauto apyg. 1944-1952 m.

Motiejus Drulis (po mirties), ryšininkas, Trakų aps. Kaišadorių valsč. 1944-1946 m. **Bronė Dubietienė-Blaževičiūtė**, ryšininkė, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. Karužio būrys 1944-1952 m.

Anicetas Gavutis (po mirties), partizanas, Lazdijų aps. ir valsč. Dainavos apyg. Šarūno rinkt. Siaubo būrys 1944-1947 m.

Petras Grigonis (po mirties), partizanas, Šiaulių aps. Pakruojo valsč. 1944-1945 m. **Kazimieras Antanas Grinkevičius**, ryšininkas, Prienų aps. ir valsč. 1945-1952 m.

Juozapas (Juozas) Jakšto (po mirties), partizanas, Utenos aps. Vyžuonų valsč. 1944 07 – 1944 12

Vincas Janušauskas (po mirties), rėmėjas, Lazdijų aps. Rudaminos valsč. 1945 01 – 1945 12

Ona Janušauskienė-Malinauskaitė, rėmėja, Lazdijų aps. Rudaminos valsč. 1945 01 – 1945 12

Vincas Jaraminas (po mirties), pasipr. akcijų dalyvis, Kauno aps. Babtų valsč. 1940-1941 m.

Jonas Jucius (po mirties), partizanas, Tauragės aps. Šilalės valsč. Margio būrys 1945-1946 m.

Anastazija Jurgelevičienė-Paukštytė, ryšininkė, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. 1945-1951 m.

Zita Aldona Kairienė-Mirončikaitė, rėmėja, Radviliškio aps. ir valsč. 1946-1953 m. **Alfonsas Kaknevičius**, karys, Marijampolė, Vietinė rinktinė 1 kuopa 1 būrys 1944 02 16 – 1944 05 15

Eduardas (Edvardas) Kavaliauskas (po mirties), partizanas, Trakų aps. Žaslių valsč. Didžiosios Kovos apyg. Žalio Velnio būrys 1944-1945 m.

(B.d.)

Atsiliepinus apie šiuos kandidatus siųskite adresu: LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. (8-5) 2314157.

"Tau mano dainos, Lietuva tėvyne"

Pagalčiau išsipildė mano daugelio metų svajonė. Mordevijoje, Potmos sr. 1 lag-punkte, turėjau gerą draugę Agotą Daugnoraitę. Ji rašė nepaprastai gražius lyrinius eilėraščius. Man juos skaitydavau, o aš surašydavau juos ant popirosinio popieriaus, kad būtų lengviau paslėpti ir galėčiau parvežti juos į laisvę. Juk turėjome viltį, kad kada nors vis tiek sugrįšime į tėvyne. Sugrįžome abi. Bet jos likimas buvo jau nulemtas. Neilgai teko pasidžiaugti laisve. Nuo sunkaus režimo ir naktinio varginančio darbo neišlaikė širdelė – jau lageryje mėlynuodavo lūpos ir nagai. Grįžusi į tėvyne sutiko žmogų, pamilo ir ištėkėjo. Vyras buvo labai geras, padėjo jai visus namų darbus dirbti. Ji be galo mylėjo gėles ir daug jų augino. Pirkdavau gražiausių tulpių ir kardelių svogūnelius ir siūsdavau jai į Kretingą. Tačiau po sūnaus gimimo jos širdelė dar labiau nusilpo ir teko operuoti. Po operacijos išgyveno dar 8 metus. Per tuos metus mudvi nuolatos susirašinėdavome, aš ją lankydavau ir įkalbėjau vėl pradėti rašyti. Ji paklausė mano patarimo ir įstojo į literatų būrelį. Jos eilėraščius pradėjo spausdinti žurnaluose, o visuose konkursuose laimėdavo pirmąsias premijas. Tuos

savo naujus eilėraščius surašiusi į sąsiuvinius ir net laikraštelius "Nuo Baltijos kranto" siūsdavo man, todėl aš juos visus ir turėjau.

Gyvenimas, atrodo, susitvarkė, sūnelis augo, bet sveikata šlubavo, dirbti nega-

Onutė Navickaitė

lėjo. Negalėjo ir mokytojauti. Teko vėl gultis į ligoninę ir ryžtis antrai širdies operacijai. Deja, po antros operacijos išgyveno tik 4 mėnesius...

O ji taip mylėjo gyvenimą, taip tikėjo juo... Jos eilėraščius aš paskaitydavau savo draugėms, bet tai buvo ir viskas. Vieną dieną svečiuodamasi pas Albiną Ligeikienę prisiminiau savo vargo dienas ir Agutės eilėraščius. A.Ligeikienė pasakė turinti

Onutės Navickaitės eilėraščių (iš to paties lagerio) ir svajojanti juos išleisti. Aš tuoj nusitvėriau tos minties ir tariu: "Tai ir leidžiam, aš taip pat seniai svajoju apie tai". Bet kur gauti pinigų? Nieko, pagalvojau, yra gerų žmonių, yra juk mūsų draugių. Tikrai neatsisakys ir sušėls. Kaip

Agota Daugnoraitė.
1955 07 03

nutarėm, taip ir padarėm. Pirmiausia kreipėmės į savo Politinių kalinių sąjungos pirmininką Sigitą Grigaitį, o paskui aš važinėdama po Lietuvą surinkau reikalingą sumą. Ir mudviejų svajonė išsipildė. Vargo, žinoma, buvo nemažai. Ir redaguoti teko pačioms. Tačiau knyga išleista, išdalyta Kauno, Vilniaus bibliotekoms, paskleista po visą Lietuvą. Siūlome visiems, kurie myli poeziją, ją perskaityti.
Lidija KUODIENĖ

Kodėl neminima Prezidento A.Smetonos gimimo diena

Gražu, kad Ukmergės rajone paminėta buvusio Lietuvos Prezidento Antano Smetonos gimimo diena, ypač jo gimtinėje Užguryje ir Lėne ten sodybų šeimininkai iškėlė tautines vėliavas. Tik galima, kad Lietuvos Vyriausybė tam neskyrė dėmesio.

Iš spaudos tik "Lietuvos aidas" paminėjo buvusį Prezidentą A.Smetoną. O juk Prezidentas daug gero Lietuvai padarė. Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu ypač didelis dėmesys skirtas mokykloms ir jaunajai kartai. Jaunimas buvo auklėjamas patriotine dvasia, Lietuvos pragyvenimo lygis tada prilygo Danijai. Carinės Rusijos nuskurdinta, tapusi nepriklausoma Lietuva per trumpą laiką atsigavo, suklestėjo ekonomika. Išrinktas pirmasis Seimas, o jo nariai kiek laiko dirbo be atlyginimo - paprastai žmonės suprato, kad Vyriausybė

sybė darbuojasi jų gerovei. Katalikų Bažnyčia taip pat turėjo didelės įtakos žmonėms. Vaikai nuo mažens buvo auklėjami katalikiškai. Žmonės gėrbė ir didžiavosi savo Prezidentu, savo nepriklausoma valstybe. Šiandien to nėra...

Sovietiniais metais iš žmonių širdžių buvo išstumtas Dievas ir sujaukti jų protai. Ir šiomis dienomis kartais garbinamas čekistas ar skrebas, tautos naikintojas ar sovietinių laikų pašlemėkas, klastojama tautos istorija. Tauta mato, kaip Seimo nariai žiūri savo klanų interesų. Tad nenuostabu, kad jaunimas bėga į užsienį.

Ačiū Dievui, kad dar yra garbių senosios kartos žmonių, kurie nenori ir negali tylėti. Lenkiu galvą prieš monsinjorą A.Svarinską, profesorę O.Voverienę, kurių žodis ir tiesa mus pasiekia.

Antanas ŠIMĖNAS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Rimantas Tomkus 1932-2003

Gimė mažžemio ūkininko šeimoje, Levikainių k. 1951 m. šią šeimą su 3 vaikais ištrėmė į Krasnojarsko kr. Rimantas tuo metu mokėsi Kaune. 1952 m. ir jis išstremtas pas tėvus. 1968 m. baigė Krasnojarsko medicinos institutą ir dirbo gydytoju. 1979 m. grįžo su šeima į Lietuvą, įsidarbino Klaipėdos greitosios pagalbos gydytoju. Nuo 1985 m. gyveno ir dirbo Kretingoje. Užaugino sūnų ir dukrą.

Palaidotas Kretingos kapinėse.

LPKTS Kretingos skyrius

Vladas Murmulaitis 1913-2003

Gimė ir augo Kaune, tarnautojo šeimoje. 1934 m. baigė Karo aviacijos mokyklą, paskirtas į 2-ąją oro eskadrilę, dislokuotą Kaune. Jam buvo suteikti puskarininkio, vėliau – leitenanto laipsnis. 1939 m. apdovanotas Lietuvos karo aviacijos garbės ženklų "Plieno sparnai". Sovietams okupavus Lietuvą 1940 m. paleistas į atsargą. 1949 m. buvo suimtas kaip pagrindinės grupės ryšininkas, nuteistas 10 m., kalėjo Intoje, dirbo anglies kasyklose. Į Lietuvą grįžo 1955 m. 1993 m. buvo apdovanotas S.Dariaus ir S.Girėno medaliu.

Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTB Vilniaus skyrius

Emilija Greckaitė-Kosakovskaja 1935-2003

Gimė Senojo Strunaičio k., Švenčionių r. 1948 05 22 su motina išstremta į Tunguskos k., vėliau į N.Ingašo r., Krasnojarsko kr. Dirbo miško sakintoja, geležinkelio depo pagalbine darbininke. 1956 11 27 grįžo į Lietuvą. 1966 m. ištėkėjo. Dirbo Ignalinos prekybinėje bazėje sąskaitininke. Užaugino 2 dukras.

Palaidota Ignalinos kapinėse.

Užjaučiame vyrą, dukras, vaikaičius.

LPKTS Ignalinos skyrius

Antanina Skaisgirytė-Mickūnienė 1929-2003

Gimė Paiždagių k., Paežerėlių valsč., Šakių aps., ūkininko šeimoje. Nuo 1946 iki 1948 m. pavasario buvo partizanų ryšininkė. 1948 05 22 su motina ir seserimis išstremta į Krasnojarsko kr., N.Ingašo r., Meždugranką. Į Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno Kaune, dirbo statybose, sukūrė šeimą.

Vytautas JASULAITIS 1929-2003

Gimė Kaune mokytojos Elenos ir Nepriklausomybės kovų kario savanorio Lietuvos kariuomenės plk. Vinco Jasulaičių šeimoje. 1948 m. baigė Kauno "Aušros" gimnaziją. 1957 m. įstojo į KPI Automobilių kelių skyrių. Dirbo "Lietkelprojekte", 1966-1969 m. - KPI Kelių katedroje asistentu. 1969 m. apgynė daktaro disertaciją. 1969-1993 m. - VISI Kelių katedros dėstytojas, docentas, 1988-1993 m. - katedros vedėjas. 1993 m. - vienas iš atsikūrusios Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos steigėjų. 1990 m. - pirmosios rinktos Vilniaus miesto tarybos deputatas, 1991-1992 m. deputatų Sąjūdžio frakcijos pirmininkas, 1993 03-1995 03 Vilniaus miesto meras. LKKA sąjungos sumanytojas ir kūrėjas, jos pirmininkas. Įdėjo daug darbo ir širdies išleidžiant enciklopedinio leidinio "Lietuvos kariuomenės karininkai. 1918-1953" pirmuosius du tomus ir buvo bebaigias ruošti leidybai trečiąjį.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą - žmoną ir dukras.

Skelbimai

LKKAS maloniai kviečia visus, turinčius dokumentines ar vaizdines medžiagas apie Lietuvos kariuomenės karininkus, ypač – apie pokaario ginkluotojo pasipriešinimo dalyvius, turinčius karininko laipsnį, prisidėti prie daugiatomės enciklopedijos "Lietuvos kariuomenės karininkai 1918-1953" rengimo. Rašykite: **Vytautui Zabielskui, Pušų g. 17-4, Vilnius. Tel. (8-5) 2723828.** Arba **Astai Rėklaitytei, Kačanausko g. 18-7, Kaunas. Tel. (8-37) 734218, (8-652) 94228.**

Spalio 11 d. Jurbarko kapinėse, prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę (Vydušo g.), bus perlaidojami partizanų palaikai.

11 val. palaikai išnešami iš J.Baranauskienės-Kalnienės g. 17. 12 val. šv. Mišios Jurbarko Švč. Trejybės bažnyčioje. Tel. pasiteirauti: **(8-447) 51945 (V.Meškauskas).**